

ANNA STELIGA

ORCID: 0000-0002-4750-7285

Łódzki street art i Fundacja Urban Forms

Fundacja Urban Forms, założona w 2008 roku w Łodzi przez Teresę Latuszewską-Syrdę, prowadzi działalność polegającą na upowszechnianiu kultury i sztuki miejskiej oraz propagowaniu jej w różnorodnych środowiskach w Polsce i za granicą.

W ciągu kilkunastu lat działalności fundacja doprowadziła do powstania 149 murali, instalacji i mniejszych obiektów sztuki w przestrzeni publicznej Łodzi, wielu miast w Polsce, a nawet w Magnitogorsku. Fundacja jest organizatorem *Urban Forms Festival* (znanego również pn. *Festiwal Galeria Urban Forms* i *Festiwal Energia Miasta*), w czasie którego powstają obiekty sztuki w przestrzeni miejskiej, mają miejsce pikniki artystyczne, projekcje, warsztaty, spotkania z artystami. Wspólnie z Uniwersytetem Łódzkim fundacja organizuje międzynarodową konferencję naukową *Aesthetic Energy of the City* (edycje 2014, 2016 i 2018), a także prowadzi działalność edukacyjną, badawczą i wydawniczą. Poczynając od 2013 roku, fundacja realizuje w Gdańsku projekt *Gdańskie Fasady OdNowa*, dzięki któremu ponad 200 elewacji kamienic z gdańskiej Starówki zyskało nowy wygląd, a przez ulice Ogarną czy Szeroką biegną nowe szlaki turystyczne.

Pod wpływem licznych dyskusji, rezultatów badań i wymiany doświadczeń Fundacja Urban Forms przyjęła profil działalności opartej na szerokich konsultacjach ze środowiskami społecznymi i naukowymi i zaczęła docierać ze sztuką miejską także tam, gdzie jest na nią społeczne zapotrzebowanie i gdzie dotąd jej brakowało, czyli nie tylko na wyeksponowanych ścianach, ale również w podwórkach czy poza śródmieściem.

Dzięki działalności Fundacji Urban Forms Łódź zaczęła być postrzegana jako miasto murali i dziś jest znana z tego na całym świecie. Murale stały się niekwestionowaną marką miasta, do Łodzi przyjeżdżają ludzie z całego świata, aby w realu poznać te wielkoformatowe dzieła, a do Fundacji Urban Forms za pośrednictwem Internetu zgłaszają się niemal codziennie artyści, którzy chcieliby nawiązać współpracę i namalować w Łodzi mural. W 2014 i 2015 roku zasoby Galerii Urban Forms zostały udostępnione w przez Google Cultural Institute w ramach Google Street Art Project (www.urbanforms.org). Na Lonely Planet Łódź uplasowała się na szczytnym drugim miejscu z dziesięciu najlepszych kierunków wyjazdu w 2019 roku. Zatem i ja się skusiłam odwiedzić miasto, które wielokrotnie pojawia się na mapie

najbardziej streetartowych, offowych i artystycznych miejsc Europy i świata. Na ul. Piotrkowskiej znajduje się jeden z największych na świecie murali stworzony przez grupę Design Futura o nazwie *Łódź Zwycięska*.

Awera, *Anatomy of funny moments*, Łódź 2018, ul. Pomorska 93, fot. A. Steliga

Zajmuje on niebagatelne 600 m². Warto wiedzieć, że w momencie powstania w roku 2001 był to największy mural świata.

Na kolorowy spacer po łódzkich ulicach zapraszam ze „ściągawką” od Fundacji Urban Forms (www.urbanforms.org/fundacja/artystci), dzięki której poznamy sylwetki wybranych artystów.

Awer, Włochy

To włoski artysta (urodzony w 1986 roku), jeden z najbardziej znanych europejskich twórców działających w przestrzeni miejskiej. Jego hipnotyczne, oniryczne kompozycje zaskakują wyrazistą formą, przyciągając uwagę przechodniów i wybijając ich z codziennej rutyny. Ostatnio eksperymentuje z zastosowaniem okularów 3D. Oglądane przy ich pomocy obrazy nabierają nowych właściwości. W Łodzi Awer namalował swe dzieło u zbiegu ulic Pomorskiej i Zacisze.

Bordalo II, *Jerzyk/Apus Apus*, Łódź 2015, ul. Kilińskiego 127, fot. A. Steliga

Bordalo II, Portugalia

Artur Bordalo, znany jako Bordalo II (Segundo), urodził się w 1987 roku w Lizbonie. Maluje własne interpretacje miejskich krajobrazów w rzeźkim, żywotnym i pełnym ruchu ujęciu. Silnie związany jest z ideą ekologii i recyklingu. Tworzy, przetwarza, gromadzi i rozwija pomysły, w których realizacji wykorzystuje materiały, których cykl życia dobiega końca, czyli odpady i inne dające się przerobić produkty, starając się tym samym zwiększać świadomość społeczną i nie naruszając równowagi

ekologicznej. Artystyczne wykorzystywanie śmieci jest też dla artysty swoistą krytyką świata, w którym przyszło nam żyć – świata, w którym rzeczy niegdyś cenne i ważne szybko zmieniają się w śmieci. Bordalo II nigdy nie kupuje materiałów do swych projektów, lecz zdobywa je, przeszukując złomowiska czy wysypiska śmieci. Międzynarodowy projekt *Big Trash Animals* to kolekcja instalacji umieszczonych m.in. na ścianach Lizbony, Barcelony, Drezna, Hamburga czy Tallina, prezentująca wielkie wizerunki zwierząt stworzone z odpadów, która ma zwrócić uwagę odbiorców na problem odpadów oraz zanieczyszczenia środowiska. Łódzki mural *Jerzyk/Apus Apus* powstał na przełomie sierpnia i września 2015 roku w ramach Festiwalu Energia Miasta (będącego kontynuacją Festiwalu Galeria Urban Forms). Jest pierwszą instalacją z cyklu *Big Trash Animals* w Europie Środkowo-Wschodniej. Można go oglądać na budynku przy ul. Kilińskiego 127.

DALeast, Chiny

DALeast jest chińskim artystą streetartowym, utrzymujący swe personalia w wielkiej tajemnicy. Obecnie mieszka w RPA. Specjalizuje się w pracach, które nabierają głębi, gdy spogląda się na nie z dużej odległości. Jego drobniawo wypracowane projekty wyglądają często jakby zrobione były z tysiąca miniaturowych metalowych odłamków. Prace DALeasta można podziwiać na niemal każdym kontynencie. Zdobią np. Kapsztad, Miami, Nowy Jork, Brick Lane w Londynie czy różne miasta w jego rodzinnych Chinach.

Łódzki mural DALeasta, stworzony we współpracy z Fundacją Urban Forms, powstał w 2014 roku w ramach IV edycji Galerii Urban Forms. Choć artysta nie nadał dziełu żadnego tytułu, mural jest często nazywany przez mieszkańców miasta *Jelonkiem*. Przedstawia ogromnego jelenia, zbudowanego z gałęzi, które ostatecznie rozpraszają się, robiąc miejsce dla grupy ptaków. Można go obejrzeć przy ul. Łąkowej 10.

Eduardo Kobra, Brazylia

Eduardo Kobra (urodzony w 1976 roku) to brazylijski artysta z São Paulo. Jeden z wybitnych, znanych na całym świecie artystów street artu. Należy do twórców, którzy starają się wpisywać swoje prace w historyczno-społeczno-kulturowy charakter miejsca. Kobra słynie z malowania na muralach portretów w rozpoznawalnej, fotorealistycznej stylistyce z charakterystycznym „kalejdoskopowym” ornamentem. Inne prace Kobry (np. *Muros da memória – ściany pamięci*) nawiązują do stylu starych zdjęć i pocztówek. Artysta często porusza tematykę walki z zanieczyszczeniem środowiska, zwiększając świadomość mieszkańców na temat globalnego ocieplenia, podejmuje też krytykę wojen i ogólnej destrukcji. Prace Kobry znajdują się m.in. w Nowym Jorku, Los Angeles, Londynie, Miami, Rio de Janeiro,

Lyonie, Rzymie. Łódzki mural Kobry powstał w 2014 roku w ramach współpracy z programem Mia100 Kamienic. Przedstawia światowej sławy pianistę Artura Rubinsteina i usytuowany jest przy ul. Sienkiewicza 18, vis-à-vis gmachu Filharmonii Łódzkiej, noszącej imię tego słynnego wirtuoza.

Eduardo Kobra, *Artur Rubinstein*, Łódź 2014, ul. Sienkiewicza 18, fot. A. Steliga

Vhils, Portugalia

Vhils to pseudonim artystyczny Alexandra Farta (urodzonego w 1987 roku), pochodzącego z Portugalii twórcy street artu, mieszkającego obecnie w Lizbonie i Londynie. Pseudonim nie posiada żadnych ukrytych znaczeń, jest po prostu zlepkiem ulubionych liter artysty, łatwych do zapisania. Vhils stał się znany dzięki wyjątkowej technice tworzenia – artysta nie używa bowiem farb czy sprayu (tak jak robią to inni twórcy), ale wykorzystuje to, co już jest na ścianie (np. niszczący tynk), a jego narzędziami pracy są młotek, dłuto i wiertarka. W ten sposób powstają wyjątkowe portrety – reliefy, o których mówi się jako o „wyrzeźbionych w ścianach twarzach”. Można powiedzieć, że choć pozornie Vhils niszczy mury, na których tworzy, to tak naprawdę wydobywa z nich

nowe życie. Używając wiertarek, kwasów czy bielników, zmierza do odkrycia pierwotnej warstwy ściany, uprawiając quasi-archeologię. Łódzki kuty mural Vhilsa powstał jesienią 2014 roku przy ul. Kopernika 28 w ramach IV edycji Festiwalu Galeria Urban Forms i przedstawia profil młodej kobiety.

Os Gêmeos, Brazylia

Octavio i Gustavo Pandolfo aka Os Gêmeos to bracia bliźniacy urodzeni w 1974 roku w São Paulo. Swoją przygodę z kulturą hip hopu zaczęli od tańca breakdance. W 1987 roku odkryli graffiti i stopniowo zaczęli odgrywać coraz większą rolę na lokalnej scenie, wnosząc swój wkład w ukształtowanie brazylijskiego stylu. W swoich pracach łączą elementy brazylijskiego dziedzictwa kulturowego z konwencją wczesnego nowojorskiego street artu. Często pojawiają się w nich postacie o charakterystycznym żółtym odcieniu skóry – zainspirowane żółtym zabarwieniem, które pojawia się w snach obu braci. Tematyka ich dzieł obejmuje zarówno portrety rodzinne, jak i komentarze do społecznych i politycznych wydarzeń z życia São Paulo. Ich prace ozdabiają ulice Nowego Jorku, Buenos Aires, Barcelony, Paryża czy Berlina. Ciekawy mural duetu Os Gêmeos i hiszpańskiego artysty Aryza jest usytuowany w Łodzi przy ul. Roosevelta 5, a powstał w 2012 roku w ramach II edycji projektu Galeria Urban Forms.

Morik, Rosja

Marat Danilyan aka Morik, urodzony w 1982 roku w Nowosybirsku artysta streetartowy, to także grafik komputerowy i ilustrator. Zaczynał jako grafciarz, sytuujący się między wild style a trójwymiarowością, a następnie dołączył do tego fotorealizm i surrealizm. Teraz stosuje mieszankę wszystkiego, co kiedykolwiek robił: łączy elementy fotorealistyczne z typografią, symbolikę z abstrakcyjnymi kompozycjami, realizm z ekspresjonizmem i elementami futuryzmu. W 2011 roku założył wraz z Andrzejem Aberem First Graffiti Agency (FGA), agencję wykonującą prace komercyjne zarówno w Rosji, jak i poza jej granicami. Łódzki mural Morika *Po rozmowie/ After the Call* powstał w 2014 roku w ramach projektu Galeria Urban Forms, we współpracy z programem Mia100 Kamienic. Zamyśloną (może smutną?) dziewczynę w pokoju pełnym kwiatów można oglądać przy ul. Więckowskiego 9.

Aryz, Hiszpania

Aryz jest hiszpańskim artystą, który przebojem wkroczył na światową scenę street artu w 2009 roku. Mimo młodego wieku (rocznik 1988), posiada znakomity warsztat artystyczny. Różnorodność prezentowanych tematów oraz doskonała malarska forma prac Aryza, stawiają go w jednym rzędzie z najbardziej znanymi streetartystami świata. Dla Fundacji Urban Forms Aryz

stworzył dwa samodzielne murale (*List miłosny* przy ul. Pomorskiej 67 – w ramach Galerii Urban Forms 2011 oraz *Martwą naturę* przy al. Politechniki 16 – w ramach Galerii Urban Forms 2012).

Inti, Chile

Inti to artysta urodzony w Valparaíso, mieszkający i pracujący w Paryżu. Jego pseudonim – wywodzący się od inkaskiego boga słońca – jest hołdem złożonym chilijskim korzeniom. Elementem wyróżniającym jego uliczne kompozycje jest zamalowywanie całej płaszczyzny elewacji, na której tworzy mural. W jego obrazach

Madonny, w której obraz postaci kobiecej umieszczony jest poza kontekstem religijnym”. We współpracy z Fundacją Urban Forms Inti stworzył w Łodzi dwa murale. W ramach II edycji Galerii Urban Forms (2012) powstała praca *Święty wojownik* przy ul. Strzelców Kaniowskich 48, zaś rok później (2013) *I believe in goats* – pierwszy w mieście mural namalowany na wieżowcu, usytuowany poza szeroko rozumianym centrum Łodzi (ul. Wyszyńskiego 80).

Etam Crew (Etam Cru), Polska

Przemysław Blejzyk „Sainer” i Mateusz Gapski „Bezt” są absolwentami Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi na Wydziale Grafiki i Malarstwa. Członkowie Etam Crew to wykonawcy malarstwa przy ul. Uniwersyteckiej 3 w Łodzi oraz wielu wielkoformatowych murali w całej Polsce i na świecie. Należą obecnie do najbardziej interesujących młodych twórców sztuki ulicy w naszym kraju, co skutkuje zaproszeniami na wiele wydarzeń artystycznych w Polsce, jak i za granicą (m.in. Austria, Niemcy, Portugalia, USA, Włochy). We współpracy z Fundacją Urban Forms stworzyli w Łodzi trzy rozpoznawalne i bardzo lubiane przez mieszkańców prace: *Traphouse* (2011), *Baloon* (2011) oraz *Madame Chicken* (2013). Ostatni z murali nawiązuje do wiersza Juliana Tuwima *W aeroplanie*.

Magda Ćwik, Polska

Magda Ćwik jest artystką multidyscyplinarną. Zdobyła dyplom w Instytucie Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Rzeszowskim. Po ukończeniu studiów zamieszkała w Irlandii, gdzie rozpoczęła pracę jako projektant graficzny, jednocześnie eksperymentując z różnymi formami sztuki cyfrowej. Dzięki wrodzonej fascynacji malarstwem, zwróciła się jednak ku tworzeniu murali, swoje pierwsze prace namalowała w Dublinie i Barcelonie, od tego czasu najwięcej uwagi poświęca twórczości w przestrzeni publicznej. Styl Magdy Ćwik to połączenie abstrakcyjnych kształtów wymieszanych z elementami ludzkiego fizys i wyrazistymi kolorami, które ożywiają prace artystki i nadają im własny, osobisty charakter. Skomplikowane figury zestawione z fragmentami twarzy są odzwierciedleniem nastrojów, uczuć i pragnień, odbiorcy mogą odnaleźć w nich wiele ukrytych znaczeń i odniesień do różnych artystycznych nurtów. Artystyczna działalność Magdy Ćwik była m.in. promowana przez jeden z najpopularniejszych streetartowych portali – I Support Street Art, a jej mural pojawił się na liście 100 najlepszych prac roku 2018.

A wszystkich, których ciekawi, jak mural Magdy wygląda i pod jakim adresem się dokładnie znajduje, zapraszam do Łodzi!

Inti, *Święty wojownik*, Łódź 2012, ul. Strzelców Kaniowskich 48, fot. A. Steliga

często pojawia się wyobrażenie enigmatycznej postaci – „podróżnika”, przedstawionego na kontrastującym jednolitym tle. Twórczość Chilijczyka związana jest bezpośrednio z folklorem Ameryki Południowej, a prace przesycane są bogatą symboliką zaczerpniętą z wierzeń i przekazów rdzennych mieszkańców Ameryki Łacińskiej. Murale Intiego charakteryzuje wysoka dbałość i precyzja wykończenia poszczególnych elementów oraz żywa, ciepła kolorystyka. Jednym z najnowszych dzieł artysty jest cykl zatytułowany *La Madre Secular*, ulokowany na ścianach Marsylii, Paryża i Lizbony, przedstawiający – jak pisze sam autor – „świecką reprezentację

Aryz, *List miłosny*, Łódź 2011, ul. Pomorska 67, fot. A. Steliga

Os Gêmeos & Aryz, *bez tytułu*, Łódź 2012, ul. Roosevelta 5, fot. A. Steliga

Morik, *Po rozmowie/After the Call*, Łódź 2014, ul. Więckowskiego 9, fot. A. Steliga

Etam Crew, *Madame Chicken*, Łódź 2013, al. Politechniki 16, fot. Z. Steliga

Vhils, *bez tytułu*, Łódź 2014, ul. Kopernika 28, fot. A. Steliga